

הדים ובני הדים

„ישראל אקספרס“

מאליו ולא ענין של אידיאל ואינה קשורה בערכי תרבותנו דוקא. „ישראל אקספרס“ — בשמו, בתבנו ובמגמתו — מתכוון לקורא הבינוני, שירד ממדינת ישראל בשנים האחרונות, נות, ולפני כן, ושמשפרו מגיע לרבבות. אף „תעודתו“ של העתון מכוונת ב־ עיקר להגיש לקורא יום־יום חדשות ממדינת ישראל ומן „העולם הגדול“. כך גם הוגדרה מטרת העתון במאמר הראשי בגליון הראשון:

„ישראל אקספרס“ נועד לשרת אוֹכֵי לזסיה גדולה של קוראי עברית. בהם ישראלים יהודים או אמריקאים, אשר אינם קוראים בבהירות את השפה ה־אנגלית, או שהינכם חזיקתם לשפת עִמָם, מעודדת אותם ללשור את השפה העברית“ . . .

אמנם, באותם דברי המערכת (ש־ שיפור לשונם וסגנונם לא היה מוזק להם: „מה כמו עתון יומי, המביא חדשות שהקורא חפץ בהן, כדי לתרום לכך“ . . .) מכירים המוציאים לאור גם בתפקיד הציבורי־התרבותי של ה־ עתון ב־מקום בו העברית משועת ל־ תמריץ כדי לכבוש את מקומה בקרב העם היהודי — וכן גם הודגשה ב־ צורה ברורה יותר „היעד“ הרעיוני ב־ פיסקת־הסיום במאמר ה־פרוגרמטי: „נרצה יותר מכל — ובזאת דרוש לנו הסיוע שלך, הקורא — להיות ה־ עתון שלך, המוקד שסביבו יתגבש חוג גדל והולך של דוברי עברית, בעלי רוח ציונית, אהבת ישראל ואהבת ה־ אדם.

„בשפה שהעניקה לעולם את ה־ תנ־ך — אפשר לקוות להשיג זאת“. כיצד תרגם עד עתה „ישראל אק־ ספרס“ למעשה רצונו זה? לפי שעה אין כמעט הד ותגובה בעתק למתרחש ביהדות אמריקה. בגליונות העתון ש־ הופיעו עד כה לא בא אף דיון רציני אחד על בעיות החברה, התרבות וה־ רוח של היהדות הזאת, מלבד ידיעות מקוטעות המתייחסות בעיקר לפעולות בקשר למדינת ישראל, בגליונות של יום שישי אין זכר לדברי ספרות ול־ פעולות תרבות, לידיעות מעולם הרוח, המדע, מחשבה ועיקר. עתוני תאריך קובעים בגליונות יום שישי מדור ל־ ספרות, תרבות ואמנות, אמנם מדור

לפני כש־שנה שבועות, בי־ח כסלו, ש. ז. (12 / 10 / 77), הופיע הגליון ה־ ראשון של היומן העברי „ישראל אקספרס“.

עתון עברי יומי היה חלומם של מחנה העברים באמריקה מאז נפסק ה־ נסיון הרציני והחשוב להוציא בשנת 1921 את „הדאר“ יום יום. „הדאר“ היומי הופיע בזמן פריחת העתונות ה־ אידיית, שהיו לה אז מאות אלפים קוראים והשפעתה היתה גדולה ורבה. היו בין העתונים האלה שקבעו מדור עברי. אף־על־פי־כן היו סיכויים גם לקיומו של עתון עברי יומי אילו הצליחו יחמיו „בימים הטובים ההם“ לגייס את האמצעים הכספיים כדי ל־ הבטיח את התמך הופעתו. האמצעים הדלים שהיו ברשות עסקני העתון הספיקו ל־הדאר“ לשמונה ירחי קיום כיומן והוא הפך לשבועון „לפי שעה“ ולאחר מכן — באורח קבע.

מאז — מי ימנה כל התמורות ב־ חיינו? מעטים מבין הקוראים והסופ־ רים של ראשית שנות העשרים נותרו בחיים. ממילא חלו שינויים גם במערכה העברית כאן.

ל־ישראל אקספרס“ אין כל יחס ו־ זיקה ל־רעיון ולמסורת“ העברית ב־ אמריקה. קהל הקוראים שאליהם פונה היומן העברי החדש שונה הוא ברקע ובמיסען התרבותי שלהם, בהלך־רוחם ובהשקפותיהם מן הקוראים העברים שלפני יובל שנים, ששרידי איתנו ב־ חיים, רובם של הקוראים האלה התחנכו בישיבות באירופה וניזונו מספרות ה־ תחייה, הרשפעו מרוחה, ערכיה ושאי־ פותיה. מהם שהניחו את היסודות ל־ חינוך העברי השלם באמריקה והיו מפעילי תרבותנו כאן, ועדיין רוחם שולט, או „מרחף“, בכמה ממוסדות יהודים בארצות־הברית.

אפשר לומר, שהמתנך הוא שהיוה את הדמות המובהקת של העברים ב־ אמריקה, שרובם יוצאי ארצות מרח אירופה. „ישראל אקספרס“ הוא פרי השינוי הגדול במערכה העברית כאן. היומן הזה אינו פונה לחובבי שפת עבר“, ל־גאמני העברית“ — שהלשון המתחדשת היוותה ערך עיקרי בעולמם הלאומי־הציוני — אלא לקוראים שה־ עברית שלהם היא דבר טבעי ומובן

להנשים היעדים שהוא מציב לעצמו?
 עול כבד נטלו עליהם יחמי העתון
 הזה (העורך: אברהם סוז; המנהל:
 יעקב נחמן). אין בכונת הערותי ללמד
 חובה על העתון, אלא לברר מה מקומו
 במציאות היהודית כאן. איך יכול
 „ישראל אקספרס“ להצדיק את קיומו?
 — בהגברת התודעה היהודית של
 רבבות „היורדים“ באמריקה, בטיפוח
 זיקתם למדינת ישראל, בתגובה ערה
 לבעיות בית ישראל כאן והוקעת ה-
 פרצים בו, ביחוד בחינוך היהודי —
 ובסקידה על תקנתם.

יש לציין, שבגליונות האחרונים נת-
 פרסם בעתון מאמר מאלף ונוקב ב-
 שאלת הירידה מאת גד נחשוך: „ישראל
 בארה״ב (מעגל הקסמים של היור-
 דים)“. מאמר ב' (גליון כ״ט טבת,
 תשל״ו), פותח בדברים על הישר-
 אלים הרבים „המגסים“ לטשטש את
 מוצאם... מסרבים להודות כישר-
 אלים, מסרבים לשוחח בעברית, והוא
 דן בשאלת השאלות של כל יורד,
 שאלת החינוך של הילדים, שאלת
 יחסי הורים ישראלים וילדים אמרי-
 קניים. והמספרים מועזעים: בניור-
 יורק בלבד מספר הצברים וממוצא
 צברי — 22,411; בקליפורניה —
 10,230 — והרשימה ארוכה ומקיפה
 כל מדינות ארה״ב והמספרים משנת
 1970! (מספרים מעודכנים יותר באו
 בעתון הסטודנטים היהודים בבוסטון
 „ג'ניסיס 2“ ובניו-יורק טיימס מא-
 גאזין 1/16/77). מאמרים אלה ו-
 כיוצא בהם ראויים לדין מיוחד. ח. ל.

צר ומצומצם על-פירוב, בכל זאת
 יכול הקורא המעונין בדבר להתחקות
 בו אחרי המתרחש בעולם הספר.
 נראה הדבר, כי „ישראל אקספרס“
 מתעלם מן העברים הוותיקים כאן, גם
 מן הישראלים שירדו מכבר והספיקו
 להשתלב בחיים היהודיים ואף במוס-
 דות עבריים כאן. והרי מצב העברית
 פה בבתי-הספר היהודיים היסודיים, ה-
 תיכוניים והעליונים „משוער לתמריץ“;
 העברית נלחמת על קיומה או שכבר
 אין לה כח להחזיק מעמד. הולול ב-
 עברית במוסדות החינוך דורש מאמצים
 גדולים לעצור בתהליך דירדורה. מובן
 מאלי, שיש לעמוד על התנאים הגור-
 מים לדלדולה ועתון עברי יומי חייב
 קודם-כל להיענות לבעיות שהן חיוניות
 ביותר לגורלה הרוחני של התפוצה ב-
 אמריקה, שטובתה ושלומה של מדינת
 ישראל תלויים בה.

לפי שעה אין רושמו של העתון ניכר
 בציבוריות היהודית באמריקה. אין בו,
 כאמור, חד לבעיות החברה והתרבות
 ואיננו משקף את הווייה היהודית
 בארה״ב. העתון מקדיש דפים שלמים
 לספורט ו„להרוסקופ“. יתכן שרוב ה-
 קוראים של „ישראל אקספרס“ מוצאים
 ענין בהם, אך כולם צריך העתון ל-
 הגיש במידה גדולה „כל שנחוץ ואפשר
 לך לשקול ולהבין דברים כפי שהבנתך
 שלך ונטייתך שלך יקבעו“ (מלשון
 מאמר המערכת) — או להרחיב דעתו
 ולהעמיק הבנתו — אמנם לפי המינ-
 בלות של עתון, שצריך לדאוג להפצה
 מירבית ולביסוסו החמרי כדי שיוכל

על חובתם של יהודי אמריקה

(מכתב אל המערכת)

על ממשלת ישראל לויתורים, להחזרת
 שטחים, למ״מ על שלום בג'ניבה, ו-
 אולי גם על הצטרפות אש״ף לג'ניבה,
 אבל לחץ זה לא יהיה כל כך בולט
 ומאיים כזה של מימשל פורד וקיסניגר.
 החובה עלינו, על יהודי אמריקה
 (ד״א הציונים הפעילים), לעמוד על
 המשמר כדי להגן על ישראל ובטחונה,
 כדי לא לתת למימשל החדש ולקונגרס
 החדש להסתבך במי״מ של שלום לפי
 פירושו של סאדאט ואסאד. עלינו ל-
 הזכיר, בבוא השעה המכריעה, לקארטר
 את הבטחותיו והצהרותיו שמלפני ה-
 בחירות ואת הפלטפורמה הדימוקרטית.
 אריה פאנוט, נשיא ההס' הציונית
 בדיטרויט לשעבר

בנוגע להצטרפות אמריקה „להצהרת
 הגיוני של מועצת הבטחון המוקיעה
 את מדיניות ישראל כ'מכשול לשלום“
 עליה נכתב בטור מ„חודש לחודש“
 בבצרון, כרך ס׳ה, הנני מצרף תשובה
 חשובה ממשרד החוץ האמריקאי על
 הגבתי ומחאתי לנשיא פורד על ענין
 זה. ציינתי את הסעיפים החשובים על
 מדיניות אמריקה ביחס לישראל, אשר
 — לפי דעתי — לא יבוא בהם שינוי
 במימשל החדש של קארטר. הסעיפים
 המבארים מדוע אמריקה השתתפה ב-
 תצהרה מדגישים את הצד השני של
 המטבע — היחס של המדיניות ה-
 אמריקאית בענין השטחים; גם זה לא
 ישתנה מימשל קארטר ימשיך בלחץ